

Бранно Ракочевић

ЛЕГЕНДАМА НИЗ ВОЛГУ

9. до 15. јуна 1979, Казань — Волгоград

Та легенда над легендама, она око које су исплетене друге, небројене легенде, све чудеснија од чудесније, то је Волга. Читавим својим бићем је она легенда, од извора свога, тамо далеко на северу у тајновитим Валдајским шумама, па све до свог разбарушеног делтастог ушћа, у Каспијско море. Легенда над легендама, дуга 3600 км. Највећа, и најживља, улица Русије, и не само ње, водена улица, Европе читаве. Циновска улица у коју се слива ништа мање него 151.000 других водених улица, укупном својом дужином од 574.000 км. Речни слив од један милион триста шездесет хиљада километара квадратних. Том воденом улицом се тиска свакодневно, њом и око ње, ништа мање него седамдесет милиона људи европског дела Русије. Ако се не набрајају сви остали могући, и немогући, начини укључивања у живот ове водене улице, онда се за ту сврху може користити више од 900 речних лука и станица, и још бар 550 речних пристаништа. И још нешто. Воденим путем се може упловити, из Волге, у пет мора: Бело, Балтичко, Азовско, Црно и Каспијско. А онда, из ових се може пловити пучинама свих осталих мора света. И обратно, отуда се може упловити, а онда и пловити, на таласима Волге. Све је то постало стварност оног дана, када су сањари, неимари, снове из бајки преточили у живот, изградњом величанствених канала Волга — Дон и Волга — Балтик, спуштајући, или дижући водене токове, где и како је требало, за десетине, или чак и стотине метара, рвући се, попут дивова из легенди, са ћудљивим законима Вазионе.

И зими, не само летом, гамиже без престанка живаљ око Волге, и у Волги. У њој седамдесет риблих враста, а око ње седамдесет милиона људских јединки. Седам месеци пре навлачења леденог јоргана, и како где и када, неколико месеци под његовим окриљем, пулсира ова жила купавица Русије, па било као пловна река, или као глатка неста, у првом случају за бродове, а у другом за камионе,

тракторе, а ако и када устреба, и за тенкове. Таква је Волга била, јесте, и биће. Отиснимо се Волгом — легендом над легендама, низводно, у њене успутне легенде. Препустимо се таласима Волге, од Казања па до Волгограда, путем дугим 1270 км. И пустимо легенде, нека оне крмане нашим бродом, и нашим чулима.

КАКО ЈЕ КРШТЕНА КАЗАНКА

У давна времена, ожеднео кнез, па послао војника да му у казану донесе воде хладне, са оближње бистре и безимене реке. Узео војник казан, па похитао да учини оно што му је кнез наредио. Када је казан водом напунио, и сам се претходно напивши воде хладне, дижући се с водом и казаном, угледао је одједанпут, чудо од лепоте девојачке. Затечен, испустио је и казан и воду, у безимену реку, која их однесе. Вратио се онда кнезу без казана и без воде, и испричао му истину, чекајући казну тешку. Неповерова кнез у војникову причу, а још мање у силну девојчину лепоту, па лично пошао да се увери у истинитост оног што му војник каза. Дошао кнез на обалу безимене реке, видео најлепшу девојку, испустио пред њом и срце своје, запресио је, а онда и оженио. После тога одмах свадба била. Кнежевска свадба, у она давна, и сетна времена. На свадби се пило, и славило. Играло се и веселило. А онда крштавало. Сви, на челу са кнезом, младожењом, сагласили се, да се оној реци, безименки, надене име, КАЗАНКА, по казану који је однела. Касније, настао на ушћу Казанке у Волгу, и град, позајмивши своје име од реке на чијим је обалама поникао. Ето, тако су, легенда нам каже, налевена имена рекама и градовима уздуж вечне Волге. Узгред, напоменимо само да татарска реч „каз“ по нашки значи „граница“, и да је некада река Волга била, текла, границом Русије.

ЦАРИЦА ЛЕПША ОД СУНЦА

Када је руски цар, Иван Грозни, у XVI столећу допро до Казања, и када су његови војници освојили његов Кремаљ, нашла се ту татарска царица, Сујун Бехи, по лепоти још „лепша од сунца“. Наумио Иван да се њоме жени. Слао Иван просце и дарове, без обзира што му је „лепша од сунца“ и робињом некако била. Врдала царица, како је знала и умела. Измишљала и постављала услове, све тежи од тежега. Смислила тако она услов немогућ, како је веровала. Обећала се Ивану за жену, ако јој се подигне седмоспратна кула, за седам дана. Заљубљени Иван немао куд па пристао на татарски хир. Дошли немари из Москве, и одмах почели да граде. У зидању, легенда каже, помагали им и Татари. Озидали првог дана први спрат куле. Озидали зидари другог дана и други спрат куле. И редом тако, седмог дана озидали седми спрат.

ВОЛГА
ОКТОБРА

и под кров кулу ставили. Царица, лепша од сунца, док се Иван царски радовао, није имала куда, јер, услов су јој испунили. Изашла она да се кули диви, а онда се попела и на њен врх, као што је и ред, јер, кула је њена. Попела се горе, а онда, све изненадивши, скочила. Царица „лепша од сунца“, спасила се од Ивана, чија жена није хтела били. Остала кула да нам исприча легенду. Она друга прича, што није легенда, казује да је царица „лепша од сунца“, приложницом Ивану била, безбрижно живећи у његовом „почасном заробљеништву“.

ЖИГУЛОВСКА БРДА

ПОБЕДА
ПОРТОВА

Пуних 75 км тече Волга уздуж брда жигули, пре него стигне до старог Ставропоља, на чијем месту је данашњи Тољати, и пре него пробије себи пут између брда Жигули и брда Соколи. Многе легенде су исплетене око Волге на овом делу њеног живописног тока. Ево две везане за њен ток поред брда која се зову Жигули, од куда потиче и име познатог аутомобила „жигули“, што се прави у аутограду Тољатија. Обе легенде нам причају како су брда Жигули крштена. По првој легенди, током XVII и XVIII века, током и после пропасти устанка под Степаном Разином и Јемељаном Пугачовом, у ова брда око Волге, долазили су устаници, и одбегли сељаци. У овим теснацима Волге, они су сачекивали богатим товарима снабдевене бродове богатих трговаца, одузимајући им све што им се допало. Плен су узимали за себе, или га делили сељадима из околине. Када би се трговац успротивио намери пресретача, нису онда они презали ни од туче богаташа батинама, направљеним од младица из овдашњих шума. Приликом батинања непослушних богаташа, од удараца по њиховим задњицама, околна брда и њихове шуме су одговарале ехом „жиг“ — „жиг“ — „жиг“ — . . . , и тако све даље, док год би ово убесивање трајало. Прозвали онда ови људи ова брда, и њихове шуме, ЖИГУЛИ. А онда, такво име и остало, и остаће, све док је тих брда, и док је Волге. По казивању друге легенде, брда су добила своје име од речи „жгли“. Дошло је до тога овако. Одбегли сељаци, да би се огрејали када им је било хладно, или да би за било коју потребу запалили ватру, користили су за ту сврху угаљ, којег су пуне ове планине. Они су угаљ дакле „жигали“, они су „жгли“, тј. „палили“ су тај угаљ. Отуда име брда ЖИГУЛИ.

ДЕВОЈАЧКИ БРЕГ

Бисером Поволжја се сматрају предели Жигули и Соколи брда. Многи брегови ових брда уздуж обала Волге, имају своја на далеко позната имена. Ту су Усински брег, близу ушћа реке Усе у Волгу, затим Јуначки брег, висок 270 метара, па затим Девојачки брег, и низводно даље, низ других. С именом Девојачког брега повезано је

много легенди, и ево једне од њих, можда не и најлепше. Јер, ко ће знати која је најлепша, када их толико има. Ја сам се одлучио за ову.

Дошао једном један млад ловац у ова брда, да лови дивљач, које је овде у изобиљу увек било. Сретне онда он ту једну жигуловску испосницу, лепотицу Дарјицу. Узајамно се млади заљубише, и тако заљубљени срећно живљаху у шумама Жигули. Срећни ловац једног дана, од овамо избеглих сељака, основа одред разбојника, који пресретаху бродове богатих трговаца што Волгом пловљаху, пљачкајући их. На једном од тих бродова зароби млади атаман прелепу жену једног трговца. Зароби је, а онда са њом изневери Дарјицу. Дарјица, у гневу осветничком, казни неверника тако, што га баци, када се није надао, у Волгу, и он се утопи. Видећи то, гневна Дарјица и сама скочи у реку, па тако оде за неверним драганом. Удављени драган се затим претвори у Јуначки брег, а лепа Дарјица у Девојачки брег, са којег се једанпут годишње, у рану зору, чује плач младе девојке, ево све од тог далеког доба па до сада.

ДВА БРАТА

Када се даље спуштамо низ Волгу, пловећи према Волгограду, река нас донесе на домак брда Могутово, с његовим падинама у виду стрмих литица, чије је име Два брата. Ево шта легенда каже о настанку тих падина у виду литица.

Високо у брдима живела једном два брата, сложна, братском љубављу се волећи. Наишла браћа на једну брдску лепотицу, у коју се оба заљубише. Њих двојица, а једна девојка. Није било друге, него да један устукне. Но, ни један од њих двојице то не учини. Толико је сваки од њих био заслепео у љубави својој. Шта више, сваки од браће се заклео тешком заклетвом, да пред својом љубави неће узмаћи, и пре ће се скаменити него узмаћи један пред другим. Тако је и било. Обојица су се скаменили, у литице брда Могутово.

АЖДАЈИНА БРДА

Тамо где се у матушку Волгу улива притока Велики Ирғиз, тамо почињу Аждајина брда. Недалеко је то од почетка „Волгоградског мора“, дугог 630 км. Легенда нам казује како су Аждајина брда настала, и откуда им аждајино име.

Крај обале Волге живела једна страшна, стоглава аждаја. Живела је она ту и дан и ноћ будно мотрила да неко непозван случајно Волгом не прође. Много зла је наносила људима, а околне њиве и поља су остајали необраћени. Јер, мало ко је успевао да аждају у сну изнеуди, па да неопажен, тј. непоједен прође Волгом, или њеном обалом. Почео тако крај да пусти, јер су сељаци бе-

жали што даље одавде. Али, дошао онда један руски јунак. Дошао, и аждају позвао на мегдан јуначки. Прихватила она бој с руским јунаком. Прихватила, ал' се преварила. Сабљом својом исекао јунак аждају у ситне комаде. Ови комади исечене аждаје се потом претворили у стење и камење, а онда из њих, настала су предивна Аждајина брада. По њиховим падинама се данас налазе многи санаторијуми, пионирски логори, стотине одмаралишта. Прави рај за одмор. Све на падинама од меса и костију једне стоглаве аждаје.

СТЕЊКИН ЗАТВОР

ПОБЕДА
ОКТОБРА

С десне стране, када се низводно плови Волгом, недалеко од села Дурман, налази се Шихан, чувена стена Стенке Разина. Године 1667. ту је био први логор његових одреда. Задње насеље Саратовске области ту је село Шчербаково, а северније нешто од села је клисура, звана СТЕЊКИН ЗАТВОР. Према легендама, а има их небројено са овог подручја, одреди Степана Разина су у ову клисуру доводили, и ту „затварали“, своје заробљенике. Опет према легенди, била је ту непроходна шума, по којој су тумарали одметници, измичући свакој хајци, и казни руских самодржаца. Ми се нећемо упуштати у ту шуму легенди, које се тако дивно преплићу са збиљама, како бисмо могли уживати у, можда најлепшој, ако таква постоји, легенди на Волги, и око ње. То је она, у којој славни атаман, Стењка Разин, поклања матушки Волги своју прелепу, и до немоћи вољену драгану. Јер, он ипак изнад свега, воли матушку Волгу, према којој љубав потамњује све друге љубави, па чак и љубав према највољенијој жени.